

НЕКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ РЕПУБЛИЧКОГ ЗАКОНА О МЈЕРАМА ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ СТОЧАРСТВА И О ЗДРАВСТВЕНОЈ ЗАШТИТИ СТОКЕ

Јула ове године Скупштина Социјалистичке Републике Црне Горе усвојила је Закон о мјерама за унапређивање сточарства и о здравственој заштити стоке. Овај закон представља органску повезаност за истоименим Основним законом донесеним 1965. године, јер су њиме регулисана она питања која су Основним законом изричито остављена у надлежност републикама, да их оне у својим законима разраде и правно формулишу, свако како одговара њиховим специфичним приликама и условима. Из овог разлога животна пракса захтијеваће да се при спровођењу мјера унапређивања и здравствене заштите стоке истовремено примјењују одредбе једног и другог закона.

Потребно је нагласити да је здравствена заштита стоке у нашој републици сада први пут регулисана једним републичким законом, па то и захтијева да се укаже на неке карактеристике овог закона и неке обавезе које мора да прими на себе ветеринарска служба, да би се његове одредбе досљедно спроводиле у живот у интересу развоја сточарства и у њеном сопственом интересу.

Осврт на законске одредбе

У првом и другом поглављу овог закона садржане су опште одредбе и одредбе које се односе на производњу приплодне стоке. Како је ова материја у нешто краћем обиму била и раније регулисана републичким Законом о мјерама за унапређивање сточарства, нема потребе да се упуштамо у анализу одредаба овог дијела републичког закона. Указаћемо само на двије одредбе за које је ветеринарска служба посебно заинтересована, а односе се на вјештачко осјеменавање као зоотехничку мјеру, коју она треба да спроводи и тако непосредно и најбржим путем утиче на унапређивање расног састава говедарства у неким општинама наше републике, гдје за то постоје објективни услови, потребе и могућности.

У члану 10. поменутог закона предвиђено је да општинска скупштина својом одлуком одреди подручје на којему ће се вршити вјештачко осјеменавање и да се стара о условима који треба да омогуће стручној служби да квалитетно спроводи ову зоотехничку мјеру. Истом одредбом предвиђено је да се са подручја на којему се спроводи вјештачко осјеменавање уклоне из расплода сва мушка приплодна грла старија од годину дана. Одредбом члана 19. предвиђено је такође да висину накнада за вјештачко осјеменавање плотиња одређује радна организација која спроводи ту мјеру, а то ће рећи општинска ветеринарска станица.

Ове двије одредбе, као што се види, омогућавају ветеринарској служби да непосредно и брзо утиче на производњу телећег меса, крављег млијека у рејонима појединачних општина, гдје се захтијеви градског становништва за овим производима из године у годину стално повећавају.

Треће поглавље републичког закона односи се на здравствену заштиту стоке. У овом поглављу, наиме, разрађене су оне одредбе које нијесу обухваћене Основним законом. Тако се, напр. у члану 23. овог закона предвиђа још 6 сточних болести чије је сузбијање и спречавање од интереса за Републику, које нијесу обухваћене основним законом. У једној другој одредби дато је овлашћење Републичком секретаријату за привреду да, у случајевима појаве нарочито опасних сточних зараза, може формирати експе ветеринара и упућивати их у заражено подручје да сузбијају такве заразе.

Одредбом члана 29. овлашћен је Републички секретаријат за привреду да одреди установу која ће вршити дијагностичка испитивања при утврђивању појаве сточних зараза док је у члану 33. предвиђено које услове морају испуњавати сточне пијаци и задружни догони гдје се продаје стока. Ово има посебан значај са становишта борбе противу сточних зараза, јер неуређеним прометом стоке, неконтролисаним држањем паса као посредника у ширењу сточних зараза и прометом кожа од животиња које се кољу изван кланица, тј. без контроле ветеринарске службе, најбрже се шире сточне заразе, које имају за последицу велике економске штете, па је овим одредбама Републичког закона дата могућност да спречи такве последице.

Једном одредбом тога закона прописани су услови које морају испуњавати кланице у којима се коље стока чије је месо намијењено за јавну потрошњу, као и оне кланице које се баве прерадом меса. Тиме је онемогућена изградња нехигијенских кланица и загађивање меса које би могло да угрози здравље потрошача.

Здравствена увјерења и ветеринарско-санитарни прегледи

Користећи се измјеном Основног закона и овлашћењем које је том измјеном дато републикама, републичким законом било је могуће одредити новчане износе који ће се у готову наплаћивати за издавање здравствених увјерења за поједине врсте и категорије стоке која иде у промет. С обзиром да оваква здравствена увјерења не представљају документ који би служио као доказ о здрављу животиња које је прегледао ветеринарски спручњак, већ као доказ да стока која је у њему описана не потиче из мјеста у којему влада нека сточна зараза. Законом је предвиђено да таква здравствена увјерења издају мјесне канцеларије (одговара ранијем сточном пасошу) јер оне имају увид у кретање сточних зараза на свом подручју.

Средства која се овим путем наплаћују за издавање оваквих увјерења намјенски су одређена за спровођење мјера које предузима ветеринарска служба ради сузбијања и спречавања сточних зараза. 80% тих средстава користиће ветеринарска служба у ту сврху посредством општинских скупштина, на чији ће се посебни рачун оваква средства сабирати, док ће се 20% ових средстава уплаћивати на текући рачун Републичког секретаријата за привреду, да би се такође намјенски користила за дијагностичирање и сузбијање нарочито опасних сточних зараза.

Једном одредбом Републичког закона прописане су накнаде за ветеринарско санитарне прегледе које врши ветеринарска служба, а тичу се прегледа стоке за клање и меса у кланицама, прегледа сточних производа, рибе, јаја и живине у производњи и на тржницама, као и прегледа стоке, сточних производа и сировина у унутрашњем промету и при извозу. Законом је предвиђено да се и ова средства која остварује ветеринарска служба својим радом прикупљају на посебан рачун општинских скупштина, с тим да се намјенски употребљавају за подмиривање трошкова

око предвиђених ветеринарско санитарних прегледа што ће рећи и за издржавање службе која врши такве прегледе, као и за здравствену заштиту стоке.

Чињеница да су у 3/4 општина наше републике ветеринарско санитарне прегледе предвиђене Републичким законом до сада вршиле и наплаћивале у своју корист општинске ветеринарске станице, а оне ће их и убудуће вршити јер у тим општинама нема ветеринарског инспектора, захтијеваће да општинске скупштине новчана средства од тих прегледа која се буду сакупљала на њихов посебни рачун, намјенски користе за потребе, тј. за спровођење мјера здравствене заштите стоке и за личне дохотке стручњака који ће те мјере спроводити.

Општинске скупштине у којима постоји и ветеринарска станица и општинска инспекција, требаће да одлуче које ће послове убудуће повјерити ветеринарској станици а које ветеринарској инспекцији. При томе требаће водити рачуна да ветеринарски инспектори, према досадашњем искуству, нијесу одговорили својој функцији, ако су вршили стручне послове, који су се као услуге наплаћивали. Ово говори, да би њихова улога требала да буде искључиво контролно-инспекцијска, а ветеринарске станице које би вршиле све стручне послове, подразумијевајући и спровођење мјера здравствене заштите стоке, биле би оне чији би рад био подређен инспекторској контроли. Ако би се односи између општинских инспектора и ветеринарских станица тако поставили, онда би се несумњиво квалитет стручних услуга и пословање таквих установа стално поправљали и, што је исто толико важно, служба би се све више развијала и тиме стварале могућности запошљавања нових стручних кадрова.

У неколико даљих одредаба Републичког закона регулисани су питање поступка и услови исплаћивања накнада за принудно заклану и убијену стоку због сузбијања сточних зараза, док је одредбом члана 52. предвиђена могућност да Извршно вијеће — у случају појаве нарочито опасних сточних зараза у већим размјерама — може донијети одлуку да Република дјелимично сноси трошкове њихова сузбијања. Ово је у неку руку гаранција да финансијска средства не могу бити сметња ефикасног сузбијања нарочито опасних сточних зараза, што је за ветеринарску службу исто толико важно као и располагање редовним средствима која се овим Законом намјенски предвиђају у ту сврху.

У петом и шестом поглављу овог Закона регулисано је питање инспекцијских служби које треба да се старају о његовом спровођењу у живот. Такође су предвиђене и санкције за привредне преступе и прекршаје док су у петом поглављу набројени прописи који престају важити његовим ступањем на снагу, као и пратећи прописи који се на основу њега морају донијети.

С обзиром да су одредбама овог Закона регулисана она питања која нијесу разрађена Основним законом, он представља у извјесном смислу саставни дио истоименог Основног закона, па ће то захтијевати да се стручне службе у спровођењу мјера око унапређивања сточарства и здравствене заштите стоке, ослањају истовремено на одредбе једног и другог закона.

Приоритетни задаци ветеринарске службе на спровођењу закона у живот

Двије основне карактеристике републичког Закона о мјерама за унапређење сточарства и о здравственој заштити стоке састоје се у томе што је то први републички закон којим се регулише здравствена заштита стоке и, друго, што су њиме обезбијеђени стални извори финансијских средстава за спровођење мјера здравствене заштите стоке. Колико ће износити та средства у појединим општинама и укупно у Републици, зависиће великим дијелом и од ветеринарске службе. Ово, прије свега, зато

што ће она својим радом остваривати један дио тих средстава а, друго што ће од њенога залагања зависити спровођење оних законских одредаба које се тичу сточног промета а путем којег ће се остваривати други дио ових намјенских средстава.

Иза напријед изложеног може се закључити да је ветеринарска служба највише заинтересована за спровођење у живот Републичког закона, нарочито оних његових одредаба које се тичу здравствене заштите стоке. Према томе, у њеном је интересу да својим радом обухвати и развија све стручне послове који су Законом предвиђени, нарочито оне ветеринарско-санитарне послове који се до сада нису вршили. Та свеобухватност стручних послова позитивно ће дјеловати не само на остваривање већих прихода, него и на укупан ефекат који ће се постизати кроз производњу и здравствену заштиту сточног фонда и људског здравља.

Од посебне је важности колико ће се ветеринарска служба ангажовати на уређивању сточних пијаца и задржних догона и на сређивању сточног промета, који се од укидања сточног пасоша кретао изван контроле ветеринарске инспекције, што је несумњиво вишеструко штетно утицало. Потребно је да се ветеринарска служба свестрано ангажује и да, користећи се помоћу позваних и заинтересованих фактора, предузме све што је у њеној надлежности да се стање поправи и заведе ред у сточном промету. И са привредног становишта наше републике то је неопходно, јер нас на то присиљава наш извоз стоке, сточних производа и сировина у друге земље, наше међурејубличке обавезе такође то захтијевају и, коначно, успјех борбе противу сточних зараза зависиће од тога да ли је сточни промет и промет сточних производа и сировина регулисан у духу закона, тј. да ли се обавља под контролом ветеринарске службе, односно инспекције. Да би се то постигло, контрола сточног промета мора почети од мјесне канцеларије па до сточне пијаце, кланице и утоварне рампе. То није тешко постићи ако ветеринарска служба, користећи се законским одредбама, буде досљедно и истрајно инсистирала на отклањању запажених недостатака, јер кампањски рад не доприноси рјешавању таквих проблема.

То би били најважнији задаци ветеринарске службе на спровођењу у живот Републичког закона о мјерама за унапређивање сточарства и о здравственој заштити стоке, бар за прво вријеме, док се устаљене неправилности које се косе са одредбама овог закона не буду коначно отклониле.

Изјесна бојазан ветеринарских стапца да ће прикупљање средстава од ветеринарско-санитарних прегледа које оне буду вршиле — на посебни рачун општинских скупштина довести у питање њихов опстанак, нема основа. Уколико мање што је Законом предвиђено да се та средства намјенски троше за потребе службе која их остварује. Онамо гдје те послове и даље буду вршиле ветеринарске станице, односно њихови ветеринари у својству овлашћених инспектора, та средства оне ће користити за спровођење мјера здравствене заштите стоке.

Пошто само у три општине, — поред ветеринарске станице, постоји и општинска ветеринарска инспекција као посебна служба, разумљиво је да ће те послове и даље обављати стручњаци ветеринарских станица у својству овлашћених инспектора, као што су то и до сада радили, а то ће рећи да ће се оне и користити тим средствима са посебном рачуна која су намјенски предвиђена за ветеринарско-санитарне прегледе, од којих се она и остварују.

У општинама гдје постоји и ветеринарска станица и инспекција, надлежни органи одијениће да ли Законом прописане ветеринарско-санитарне прегледе треба да врше ветеринарски инспектори или ветеринарске станице, тј. њихови стручњаци у својству овлашћених инспектора. Чини се да би служба била много ефикаснија ако би све стручне послове, па и ветеринарско-санитарне прегледе који су републичким законом пропи-

сани, изузев извоза, вршиле ветеринарске станице, под контролом општинског инспектора, којему би контрола и надзор требали да буду најважнији задаци. Ангажовање општинског инспектора на свакодневним стручним пословима који су овим Законом прописани као ветеринарско-санитарни прегледи, онемогућило би му ма какво вршење контроле и надзором ветеринарских и других установа, погона и објеката над којима — по законским прописима, — они треба да врше надзор.

Таквој контроли још ће више допринијети зависност ветеринарских станица од средстава са посебног рачуна општинских скупштина, јер ће се станице саме старати да квалитет ветеринарско санитарних прегледа буде солидан, ако желе да им општине стављају на располагање та средства за вршење таквих послова. Сматрамо да је то сасвим у духу закона и да ће таква подјела послова између станица и општинског инспектора и такав начин употребе намјенских средстава допринијети квалитетивнијем извршавању стручних послова и задатака који се постављају пред ветеринарску службу.

Др Томаш Томашевић